

موافقت نامه، شرایط عمومی، شرایط خصوصی و پیوست های پیمان های

EPC

مقایسه

بخشنامه ۱۴۰۲/۱۱۴۶۵۰ مورخ ۱۴۰۲/۰۳/۰۹

با

بخشنامه ۱۳۸۰/۱۱/۱۴ مورخ ۱۰۵/۱۸۹۲۹-۵۴/۷۱۰۵

محمدباقر ابراهیم

اصفهان

آبان ۱۴۰۲

مقدمه

سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور طی بخشنامه شماره ۵۴/۷۱۰۵-۱۰۵/۱۸۹۲۹ مورخ ۱۳۸۰/۱۱/۱۴، موافقت نامه، پیوست ها، شرایط عمومی و شرایط خصوصی پیمان های مهندسی، تامین کالا و تجهیزات، ساختمان و نصب توام (EPC)، را برای اولین بار ابلاغ نمود. دستورالعمل تهیه اطلاعات و مدارک پروژه، همچنین شرح خدمات مشاور کارفرما، در بخشنامه های جداگانه ای در تاریخ ۱۳۸۰/۱۱/۱۴، راهنمای تهیه اظهارنامه صلاحیت پیمانکاران در تاریخ ۱۳۸۰/۱۲/۲۸ و دستورالعمل ارزشیابی پیمانکاران در تاریخ ۱۳۸۱/۱/۱۰ ابلاغ گردید. در نهایت، مجموعه مذکور در یک بسته در تاریخ ۱۳۸۱/۳/۱ با عنوان " ضوابط اجرایی روش طرح و ساخت در پروژه های صنعتی " به نام نشریه ۵۴۹۰ منتشر گردید.

پس از گذشت چندین سال و با انعقاد پیمان های EPC در کشور، به تدریج نواقص، کمبودها، اشکالات و ابهامات مربوط به این نوع از پیمان ها نمایان شد. اهم ابهامات در این پیمان ها عبارتند از؛

۱- مبالغ مشروط (PROVISIONAL SUM)

۲- حد مسئولیت مالی پیمانکار (MAXIMUM LIABILITY)

۳- اولویت اسناد

۴- جایگاه پیوست ها

۵- تغییر کارها

به این ترتیب با توسعه انعقاد این نوع از پیمان ها، سرانجام سازمان برنامه و بودجه کشور درصدد رفع اشکالات بر آمده و طی بخشنامه شماره ۱۴۰۲/۱۱۴۶۵۰ مورخ ۱۴۰۲/۳/۹ " موافقت نامه، شرایط عمومی، شرایط خصوصی و پیوست های پیمان های EPC برای کارهای صنعتی " را مجدداً منتشر نمود. این بخشنامه از تاریخ ۱۴۰۲/۱۰/۱ لازم الاجرا بوده و از تاریخ مذکور جایگزین بخشنامه شماره ۵۴/۷۱۰۵-۱۰۵/۱۸۹۲۹ مورخ ۱۳۸۰/۱۱/۱۴ می باشد.

طی سال های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰ سازمان برنامه و بودجه کشور با صدور بخشنامه هایی تشخیص صلاحیت و رتبه بندی پیمانکاران و مشاوران، ماده ۶۸ و ماده ۵۴ شرایط عمومی پیمان های **EPC** را مورد بازنگری قرارداد.

در تنظیم بخشنامه جدید، اداره کل نظام فنی و اجرایی وزارت نفت نیز مشارکت داشته است.

از آنجایی که پیمان هایی که قبلاً با نشریه ۵۴۹۰ منعقد گردیده اند کماکان به قوت خود باقی هستند؛ در این گفتار سعی خواهد شد با مقایسه این دو بخشنامه، مروری بر نکات مهم هر دو بخشنامه صورت پذیرد. به این ترتیب هر دو به بوته نقد کشیده خواهند شد. امید است تجارب تحریر پیمان های احداث تونل های انتقال آب گلاب ۲ و کرمان و همچنین تجربه کار با پیمان های احداث تونل گلاب ۱ و انتقال آب درچه، که همگی از نوع پیمان های EPC می باشند؛ به کار آید.

نکات و تغییرات مهم

۱- مطالعات

مطابق ضوابط اجرایی روش طرح و ساخت در پروژه های صنعتی، موسوم به نشریه ۵۴۹۰، اطلاعات و مدارک لازم برای اجرای پروژه های صنعتی عبارتند از؛

الف- امکان سنجی

ب- طراحی مفهومی (Conceptual design)

ج- مهندسی پایه (Basic engineering)

د- مهندسی تفصیلی (Detail engineering)

مطابق بخشنامه ۱۳۸۰، امکان برگزاری مناقصه پس از انجام مطالعات طراحی مفهومی وجود دارد. به این ترتیب مطالعات مهندسی پایه و مهندسی تفصیلی می تواند توسط برنده مناقصه انجام شود.

در بخشنامه ۱۴۰۲ پیش از آغاز فرآیند ارجاع کار، کارفرما باید مطالعات طراحی مفهومی و مهندسی پایه پروژه را انجام و پس از آن نسبت به انعقاد پیمان بر اساس بخشنامه اخیرالذکر اقدام نماید.

شرح خدمات فوق در نشریه ۵۴۹۰ بیان شده است.

۲- اولویت اسناد:

در اسناد ۱۳۸۰، اولویت اسناد برای برطرف نمودن اختلافات، ابهامات و تناقض های بین اسناد دقیقاً مشخص

نبود. همچنین پیوست ها نیز جایگاه مشخصی نداشتند. پیوست ها، بلافاصله پس از موافقتنامه تدوین شده بودند فلذا

به عنوان جزیی از موافقت نامه می توانستند تلقی شوند. از طرف دیگر چون شرح پیوست ها توسط کارفرما تنظیم

می گردید؛ باید در درجه پایین تری قرار می گرفتند. ترتیب ذکر اسناد و مدارک پیمان ۱۳۸۰ نیز به شائبه اولویت پیوست ها دامن می زد. در اسناد جدید، این ابهامات برطرف شده و جایگاه و اولویت اسناد به صراحت ذکر شده است.

جدول ۱- مقایسه اولویت اسناد

ردیف	شرح اسناد	۱۴۰۲ (۳)	۱۳۸۰ (۱)
الف	موافقت نامه	۱	۱
ب	شرایط عمومی	۲	۳
ج	شرایط خصوصی	۳	۴
د	پیوست ها (۲)	۴	۲
ه	سایر اسناد و مدارک	۵	۵

(۱) در بخشنامه ۱۳۸۰، اولویت اسناد به طور دقیق مشخص نیست. آنچه در این ستون نقل شده، ترتیب ذکر اسناد در بند ۲ موافقت نامه است.

(۲) در بخشنامه ۱۴۰۲، پیوست ها با عنوان پیوست های پیمان نام برده شده اند. فلذا شائبه تلقی پیوست ها به عنوان پیوست های موافقت نامه، که جایگاه بالاتری برای آن متصور است، برطرف شده است.

(۳) ماده ۵ شرایط عمومی در اسناد ۱۴۰۲ اصلاح شده است.

۳- مبالغ مشروط :

درج مبالغ مشروط در پیمان های EPC نقطه قوت بی بدیل این نوع پیمان ها به نظر می رسد. با مبالغ مشروط، ریسک خطا در مطالعات و پدیده های ناشناخته بین کارفرما و پیمانکار تقسیم می شود. در پیمان هایی که هوشمندانه منعقد شده باشند، می توان هزینه های مقابله با حوادث پیش بینی نشده و مخاطرات تهدید آمیز را در بخش مبالغ مشروط پیش بینی نمود. به این ترتیب در صورت بروز چنین اتفاقاتی، پیمانکار هزینه های تحمیلی را از محل مبالغ مشروط دریافت نموده و کارفرما نیز از به سرانجام رسیدن طرح در زمان کوتاه تر منتفع خواهد شد.

آنچه در مبالغ مشروط، مندرج در ماده ۳ موافقت نامه، ماده ۵۴ شرایط عمومی و پیوست ۱۷ اسناد ۱۳۸۰، ابهام ایجاد نموده بود، مواردی از جمله جایگاه مبالغ مشروط در مبلغ تغییر کارها، سقف مبالغ مشروط، نحوه پرداخت بود. خوشبختانه این موارد در اسناد ۱۴۰۲ تعیین تکلیف گردید. با این حال از نظر نگارنده، شبهه ای نیز ایجاد نمود که در ادامه به آن پرداخته خواهد شد.

جدول ۲- مقایسه مبالغ مشروط

ردیف	شرح شرایط پرداخت مبالغ مشروط		۱۳۸۰	۱۴۰۲
الف) شکلی	۱	کارها باید توسط کارفرما ابلاغ شود	OK	OK
	۲	باید در موافقت نامه پیش بینی شده باشد	OK	OK
	۳	بابت کارها، خدمات، تأمین مصالح و تجهیزات پرداخت می شوند	OK	OK
	۴	شرح کارها باید در پیوست ۱۷ ذکر شده باشد	OK	OK
	۵	باید در محدوده برنامه زمانی کلی پیمان ابلاغ شود	-	OK(۱)
	۶	پرداخت به تناسب کارهای انجام شده می باشد	OK	OK
	۷	تعهدی برای کارفرما در برابر پیمانکار ایجاد نمی کند	OK	OK
ب) مالی	۸	باید در مبلغ پیمان درج شود	-	OK
	۹	پیش پرداخت به آن تعلق می گیرد	-	OK
	۱۰	خارج از سقف ۲۵ درصد می باشند(۶)	OK	OK
	۱۱	مبالغ مشروط دارای سقف پرداخت می باشند	-	OK(۲)
	۱۲	نحوه محاسبه مبالغ :		
	۱۲-۱	مبلغ انجام کارها	(۴)	(۳)
	2-12	مبلغ تهیه و تأمین مصالح و تجهیزات	(۵)	

(۱) در حالی که مبالغ مشروط برای کارهای پیش بینی نشده منظور شده است، درج این شرط جای ابهام دارد.

چگونه می توان زمان دقیق این گونه عملیات را در برنامه زمانبندی لحاظ کرد.

(۲) سقف پرداخت مبالغ مشروط ۱۰ درصد مبلغ پیمان است. جمله مندرج در ۴-۵۴ شرایط عمومی پیمان ؛

"مبالغ مشروط مندرج در بند ۳-۱-۱ موافقتنامه نباید از ده درصد مبلغ اولیه پیمان بیشتر باشد" به لحاظ

شکلی و حقوقی دارای ایراد بوده و باید اصلاح گردد.

همچنین جمله مندرج در ذیل بند ۳-۱ موافقتنامه دارای اشکال بوده و باید اصلاح شود.

(۳) تفکیک مبلغ پرداختی برای مبالغ مشروط باید مطابق جدول ۱-۴ راهنمای بخشنامه ۱۴۰۲ مشخص شود. قیمت کارها باید در فهرست مقادیر و بهای واحد کارها (موضوع پیوست ۲ پیمان) درج شده باشد و یا باید ساختار شکست قیمت، جدول درصد وزنی کارها و یا جداول مربوط به سایر روش های پرداختی مشخص شده باشد. روش پرداخت باید در پیوست ۵ پیمان درج شده باشد.

(۴) مطابق بند ۵۶-۲ شرایط عمومی پرداخت می شود. بر اساس این بند اگر قیمت کار در فهرست بهای منضم به پیمان موجود باشد، فهرست بهای مذکور ملاک عمل است و در صورتی که در فهرست بها موجود نباشد بر اساس آنالیز و یا توافق به دست می آید.

(۵) بر اساس بند ۵۴-۳-۲ بر پایه قیمت واقعی، با ارائه اسناد مثبته، به علاوه درصدی به عنوان هزینه های بالاسری، شامل سود پیمانکار، که میزان آن باید در شرایط خصوصی مشخص شده باشد، پرداخت می شود.

(۶) در اسناد جدید، مبلغ مشروط جزئی از مبلغ پیمان است. در این حالت به صورت غیرمستقیم می تواند دامنه ۲۵٪ را افزایش دهد. این موضوع نیز می تواند در آینده مناقشه برانگیز باشد.

۴- بند ۳-۳ موافقتنامه

بند ۳-۳ در ماده ۳ موافقتنامه پیمان های قدیم حذف گردیده است؛

"مبلغ پیمان، شامل تأمین لوازم یدکی دوره های پیش راه اندازی و ساله بهره برداری به شرح پیوست ۱۱، به وسیله پیمانکار است."

۵- تغییر مبلغ پیمان

در ماده ۵۶ شرایط عمومی پیمان، تغییراتی به شرح زیر حادث شده است:

جدول ۳- مصادیق تغییر مبلغ پیمان

ردیف	شرح	۱۴۰۲	۱۳۸۰
۱	افزایش و یا کاهش مقادیر کارها	OK	OK
۲	تغییر کارها	OK	OK
۳	دستور کارفرما مبنی بر اتمام زودتر از برنامه کارها	OK	-
۴	تعديل	OK	OK
۵	تغییر قوانین و مقررات مربوط به حقوق دولتی (مالیات، عوارض، حقوق و هزینه های گمرکی، تأمین اجتماعی و غیره)	OK	-
۶	کاهش ناشی از عدم استفاده کارفرما از اختیارات مبالغ مشروط	OK	(۱)-
۷	خسارت تأخیر در اتمام کار	(۲)-	OK
۸	خسارت تأخیر در پرداخت	(۲)-	(۲)-
۹	پاداش تسریع	(۲)-	OK
۱۰	انجام کار بوسیله کارفرما به جای پیمانکار	(۲)-	OK
۱۱	پاداش مهندسی ارزش	(۲)-	(۲)-
۱۲	رفع نقص و اصلاح کارها توسط کارفرما	(۲)-	OK
۱۳	تعليق	(۲)-	(۲)-

(۱) چون جزئی از مبلغ پیمان محسوب نمی گردد.

(۲) مبلغ پیمان را تغییر نمی دهند لیکن در صورت وقوع هر یک از موارد، حسب مورد، پیمانکار یا کارفرما متعهد به پرداخت هزینه های طرف مقابل می باشد.

۶- ماده ۵ موافقت

ماده ۵ موافقت نامه نامه اصلاح شده است: تاریخ شروع کار و شرایط شروع کار به صورت دقیق تری بیان شده است، تحویل زمین و پرداخت پیش پرداخت جزئی از شرایط شروع کار ذکر گردیده است.

۷- تغییرات مدت پیمان :

۷-۱ - شرایط تمدید مدت پیمان به شرح زیر است:

جدول ۴- شرایط تمدید مدت پیمان

ردیف	شرح	۱۴۰۲	۱۳۸۰
۱	تغییر کارها	OK	OK
۲	تعلیق پیمان و توقف کارها	OK	OK
۳	تاخیر در پرداخت	OK (۱)	
۴	بروز شرایط قهری	OK	OK
۵	تغییر در قوانین و مقررات	OK	OK
۶	بروز شرایط جوی	OK (۲)	OK
۷	کشف اشیاء فرهنگی - تاریخی	OK	OK (۳)
۸	تعمیم کارفرما در به کارگیری پیمانکاران دیگر در محدوده کار پیمانکار	OK	OK
۹	سایر عوامل و شرایط غیر قابل پیش بینی که ناشی از قصور پیمانکار نباشد	OK	OK
۱۰	عدم انجام برخی از تعهدات کارفرما	OK (۳)	OK

(۱) تمدید مدت پیمان بابت تاخیر در پرداخت، علاوه بر پرداخت خسارت ناشی از این گونه از تاخیرات، محاسبه می گردد.

(۳) اطلاعات و آمار هواشناسی ۲۰ سال گذشته ملاک عمل قرار گرفته است.

(۴) در اسناد ۱۳۸۰ از این ردیف، به وضوح ذکری به عمل نیامده است ولی می تواند جزئی از بند ۹، وقوع سایر عوامل و شرایط غیرقابل پیش بینی که ناشی از قصور پیمانکار نباشد، محاسبه گردد.

۷-۲- نحوه تمدید مدت پیمان :

در اسناد ۱۴۰۲ با شرح مفصل تری، به ترتیب زیر اعلام شده است:

۷-۲-۱- مستندات مربوطه باید ظرف ۱۴ روز پس از شروع شرایط، توسط پیمانکار اعلام شود.

۷-۲-۲- درخواست تمدید مدت پیمان باید طی ۲۸ روز پس از پایان شرایط توسط پیمانکار اعلام شود.

۷-۲-۳- مستندات پیمانکار باید ظرف ظرف ۲۸ روز پس از دریافت درخواست تمدید مدت پیمان، توسط مشاور بررسی گردد.

۷-۲-۴- مستندات باید طی ۱۴ روز توسط کارفرما تصویب شود.

۷-۲-۵- در صورت بروز اختلاف، موضوع اختلاف از طریق ماده ۷۵ باید مرتفع گردد.

۷-۲- شرایط کاهش مدت پیمان به شرح زیر است:

جدول ۵- شرایط کاهش مدت پیمان

ردیف	شرح	۱۴۰۲	۱۳۸۰
۱	تغییر کارها موضوع ماد ۴۹	OK	OK
۲	درخواست کارفرما	OK (۱)	OK

(۱) در این حالت پاداش تسریع به پیمان تعلق نمی گیرد.

۳-۷- در اسناد ۱۴۰۲ اعلام شده است که مفاد ماده اشاره شده در بند ۷۷-۲ شرایط عمومی، مستقل از اعتبار پیمان حاضر می باشد. این ماده عبارتند از :

ماده ۳۶- محرمانه نگهداشتن اسناد و مدارک پیمان

ماده ۶۸- فسخ پیمان

ماده ۷۵- حل اختلاف

ماده ۷۷- قوانین و مقررات حاکم بر پیمان

ماده ۳۷-۱-۷- قانون منع مداخله وزرا و نمایندگان مجلسین و کارمندان دولت در معاملات دولتی و کشوری مصوب ۱۳۳۷

۸- تأخیر در اتمام کار

ماده ۶۶ شرایط عمومی پیمان با عنوان تأخیر در اتمام به موقع کار، تغییراتی به شرح زیر داشته است:

جدول ۶- در صورت بروز تأخیر در اتمام به موقع کار

ردیف	شرح	۱۴۰۲	۱۳۸۰
۱	نحوه جبران تاخیرات بوجود آمده	(۱)	(۲)
۲	خسارت تأخیر به تناسب مدت تأخیر محاسبه می شود.	OK	OK
۳	خسارت تأخیر به تناسب قیمت کارها محاسبه می شود.	OK (۳)	-

(۱) پیمانکار باید کارهای باقی مانده را طبق برنامه زمانبندی مصوب به اتمام برساند.

(۲) پیمانکار باید کارهای باقی مانده را طی ۱۴ روز به اتمام برساند.

(۳) وقتی قسمتهای اصلی مشمول خسارت تأخیر گردید، بقیه قسمت های مربوط به قسمت اصلی مشمول

خسارت نمی شود.

۹- حد مسئولیت مالی پیمانکار

حد مسئولیت پیمانکار ابتدا در ماده ۱۵ شرایط عمومی پیمان ذیل عنوان انواع بیمه نامه ها، مسئولیت تهیه، حفظ اعتبار و تمدید آنها، عنوان شده است. در بند ۴-۱۵- آمده است:

"پیمانکار موظف است مطابق بخش ۶-۱ پیوست ۶ پیمان (۱) در موعد مقرر تمام یا بخشی از بیمه نامه های در تعهد پیمانکار را تهیه یا حفظ اعتبار یا تمدید نماید. تهیه بیمه نامه ها در موعد مقرر و قبل از شروع کارهای مشخص شده در بخش ۶-۱ از پیوست ۶ پیمان الزامی است و مسئولیت تأخیرات ناشی از عدم تهیه بیمه نامه برعهده پیمانکار است.

در صورتیکه به دلیل عدم انجام تعهدات توسط پیمانکار، کار خسارت دیده تحت پوشش بیمه های یاد شده قرار نگرفته باشد، پیمانکار موظف است به جبران خسارت وارده مطابق مفاد ماده ۷۴ است."

جمله مسئولیت مالی پیمانکار در مواردی که تعهداتش تعمداً توسط وی نقض شود و یا سهل انگاری از طرف پیمانکار در انجام تعهداتش صورت پذیرفته باشد، محدود به حد مشخص شده در این ماده نمی باشد غیر حقوقی است.

۲-۷۴- هیچ یک از دو طرف پیمان در برابر طرف دیگر، در مورد خسارت های غیرمستقیم از قبیل عدم النفع، عدم استفاده و بهره برداری، عدم انعقاد پیمان های جدید و مانند این ها که ممکن است متحمل شود، مسئول نیست. به همین دلیل ماده ۵ شرایط عمومی نیز تغییر یافته است.

(۱) انواع بیمه نامه های در تعهد پیمانکار